

Delavrancea

În timp ce mă înfuriam eu pe lipsa cronică de umor și pe ursuzenia "postmodernilor" noștri regizori de teatru care nu se încumetă, nici unul, să scoată la aer curat, din strepezitele file ale manualului de literatură, din intoxicația moralizator-patetică, texte românești de teatru istoric, romantic, așadar, în timp ce-mi împătureauam furia mea teoretică în paginile ultimului "Teatrul azi" (1-2/1998), Alexandru Darie plănuia deja să pună în scenă *Viforul* de Delavrancea. Îmi pare rău că trebuie să încep cu mine această cronică. Dar sunt, totuși, dintre acei spectatori ai montării de la "Nottara" care chiar își doreau o asemenea întâmplare. Sunt și eu puțin mândru, de ce nu? Poate că am fost singurul public care a cerut așa ceva și, atunci, primul public căruia i s-a dedicat spectacolul. Prin provocarea de a fi suit pe scenă un

artistic. El atinge unul din tabuurile negative românești; acum, în plină canonadă canonică și anticanonică. Preia în numele lui oficiul de extravaganță al lumii teatrale de la noi care își imaginează că profesază disprețul tuturor fixităților și fixațiilor, dar care, de fapt, procedează invers.

La "Nottara" textul lui Delavrancea palpită, da, palpită de viață, de poezie și chiar de duh shakespeareian. Uite că fiara fusese îngropată de vie și n-a murit. (Apropo, pe când vreo "minunăție" atroce și absurdă de V.A. Urechia, George Bengescu-Badija sau N. Scurtescu?) Descoperim în Ștefăniță-Vodă din *Viforul* un Hamlet întors, hăituit de strigoii copleșitor de glorios al înaintașului său de sânge, Ștefan cel Mare. Te pomenești că Ștefăniță e chiar un ins progresist și modern, cu vederi noi în politica internațională, împiedicat de bătrânul Hatman Arbore și de boierii nostalgici ai domniei lui Ștefan să și le împlinească! Te pomenești că nepotul "sfântului" s-a săturat de înțelepciunea gravă a boierilor și de paseismul lor mohorât și că s-a decis să îmbrâncească destinul Moldovei în istorie cu mai multă energie! Nu, nicidecum, Delavrancea vorbește despre un voievod nememic, ros sufletește de spaima nimicniciei lui față de memoria lui Ștefan cel Mare. Prin chipul meschin al lui Ștefăniță, Delavrancea îl elogiază încă o dată pe inegalabilul Ștefan.

Tocmai aici este și punctul slab al lecturii lui Darie. În fidelitatea, în excesul de fidelitate față de această demonstrație a textului. Contribuie, adică, și regizorul nostru la encomionul indirect pe care îl face Delavrancea lui Ștefan cel Mare, caricaturizându-l crunt pe Ștefăniță. E, desigur, miza autentică a textului, dar, din per-

spectiva de azi – miza cea mai slabă. Că Ștefăniță e un nătâng, ei și? Măcar de-ar fi un nătâng problematic, dar nici pe departe: Stelian Nistor, în rolul lui Ștefăniță, ne relatează, din prima clipă, despre un frustrat cinic tembeloid – și tot așa până la capăt. Lighioana își chinuie supușii (oameni în general cu scaun la cap, cum sunt Arbore, Carabăț, nobila sa soție Tana, sau foarte viteji, precum Cătălin), e cam curvar, dar nu asemenea bunicului său robust, pentru că iubește o față cu înfățișare băiețească... Am înțeles: spița lui Ștefan a degenerat, ne pare rău. Istoria se prăvălește apocaliptic dinspre glorie și demnitate înspre derizoriu și nebulie.

Dar dacă Ștefăniță ar fi manifestat o criză reală, dacă ar fi îndurat cu adevărat suferința unui destin care vrea să se clădească pe sine eliberându-se de legenda lui Ștefan și de povețele cuminiți ale Divanului, probabil că frumoasa atmosferă de medievalitate a spectacolului lui Darie s-ar fi ridicat la o însumare mai expresivă de energii. Noblețea verbului și a replicii (altfel, destul de cotropită de sonorități argotice la zi), eleganța și minuția costumelor create de Maria Miu, muzica lui Adrian Enescu, distinsa prezență a Cristinei Toma, a Danei Dogaru și a lui Mircea Albușescu reclamă o asemenea încununare. Vezi numai că operațiunea regizorului se oprește la jumătate, provocarea eșuează în conformism. Totuși, nu într-atât încât să rateze virtutea esențială a spectacolului: revivificarea textului lui Delavrancea. *E pur si muove.*

Sebastian-Vlad Popa

Dana Dogaru și Cristina Toma

text de Delavrancea avem a cerceta puțințele teatrului de a se implica în dezbaterile foarte actuală despre canonul cultural românesc. Darie are intuiția că poate fi luată în serios, cu umor adică, partea cea mai agasantă a școalei noastre de literatură, că pot fi smulse din vetustă atitudine retorică și teatrale pe care ne-am obișnuit a le socoti de un imens ridicol și că li se poate descoperi un nou sens

VIFORUL de Barbu Ștefănescu-Delavrancea • TEATRUL "NOTTARA" • Data reprezentației: 29 octombrie 1998 • Regia: Alexandru Darie • Scenografia: Maria Miu • Muzica: Adrian Enescu • Distribuția: Stelian Nistor (Ștefăniță-Vodă), Mircea Albușescu (Luca Arbore), Constantin Cotimanis (Logofătul Cosma Șarpe), Valentin Teodosiu (Vornicul Carabăț), Emil Hossu (Pahamicul Săcueanu), Sorin Cocîș (Părcălabul Petrică), Mircea Jida (Părcălabul Condrea), Daniel Popescu (Părcălabul Baloș), Bogdan Vodă (Spătarul Hrană), Cosmin Șofron (Comisul Toma Cățeleanu), Ion Haiduc (Bivel-Postelnicul Luca Cârje), Sebastian Diamandi (Toader), Alexandru Drăgoi (Nichita), Dan Aștilean (Mogârdici), Cristian Șofron (Țugulea Moghilă), Cristina Toma (Doamna Tana), Dana Dogaru (Oana), Clara Vodă (Contele Irmsky), Andreea Măcelaru (Niculina); în alte roluri: Mihaela Mihai, Daniela Minoiu, Nora Dincă, Magda Frunză-Țancă, Angel Popescu, Marius Preda • Voci: Eugen Drăgoi, Andreea Măcelaru.